



Владислава ЛЮБАРЕЦЬ

доктор педагогічних наук, професор,
 професор кафедри менеджменту та
 інноваційних технологій соціокультурної
 діяльності Національного педагогічного
 університету імені М.П. Драгоманова,
 м. Київ ORCID ID 0000-0001-8238-1289

Наталія СКИБУН

кандидат педагогічних наук, старший
 викладач кафедри мовної підготовки
 Національного медичного університету
 ім. Богомольця, м. Київ
 ORCID 0000-0003-2962-4725

Ключові слова: мовленнєва адаптація, підготовчі факультети, краєзнавчі студії, іноземні здобувачі освіти, соціокультурне середовище.

У статті розглянуто інструменти мовленнєвої адаптації, такі як підготовчі факультети та краєзнавчі студії, у межах яких прискорюється адаптація іноземних здобувачів освіти в соціокультурне середовище, що сприяє професійній підготовці в закладах вищої освіти. Визначено, що ефективно використання цих інструментів потребує командної роботи, високого рівня кваліфікації та комунікації науковців, викладачів, методистів вишів, які працюють з іноземними

УДК 811.161.2

DOI 10.31392/NPU-VOU.2021.4(83).09

**МОВЛЕННЄВА
 АДАПТАЦІЯ
 ІНОЗЕМНИХ
 ЗДОБУВАЧІВ
 ОСВІТИ ЧЕРЕЗ
 ОНЛАЙН
 ПІДГОТОВЧІ
 ФАКУЛЬТЕТИ
 ТА ОНЛАЙН
 КРАЄЗНАВЧІ СТУДІЇ**

© Любарець В., Скибун Н., 2021

студентами. Зважаючи на сучасні реалії (цифровізація та інформатизація, впровадження онлайн навчання), у статті запропоновано запровадження функціонування онлайн (віртуальних) підготовчих факультетів та віртуальних краєзнавчих студій у рамках функціонування цих факультетів. Констатовано, що використання інструментів онлайн освіти уможливорює підвищення інтенсивності вивчення української мови як іноземної в закладах вищої освіти.

Означено роль запровадження віртуальних краєзнавчих студій у підвищенні рівня мовної та мовленнєвої компетентностей іноземних здобувачів освіти, а також важливість віртуальних музеїв, телевізійних програм різних жанрів для мовної та мовленнєвої адаптації іноземних здобувачів освіти в соціокультурному середовищі.

Постановка проблеми. Сучасна глобалізація усіх сфер (економічної, соціальної, гуманітарної та політичної) суспільства відзначається високим темпом зростанням рівня цифровізації та мобільності населення.

Нові реалії розвитку цифровізації суспільства формують нові вимоги до освіти через трансформації ринку праці. Так, на сьогодні однією з основ ринку праці є короткострокові проекти, для виконання яких формуються мультікоманди (незалежно від національності, віросповідання та культури). Це все призвело до того, що людина може через кожні п'ять-сім років змінювати не тільки спеціалізацію, а й навіть професію. У зв'язку з цим базова освіта сьогодні не забезпечує її здобувача знаннями для роботи впродовж усього життя, а тому людина має навчатися впродовж життя. Крім того, глобалізація та мобільність стали катализатором поширення практики отримання освіти за межами своєї країни, у закладах вищої освіти (далі – ЗВО) різних країн. Ось чому питання мовної та мовленнєвої адаптації іноземних здобувачів освіти стає вкрай актуальним для країн, які не є регіональними та/або глобальними центрами, оскільки їх мова не має світового та/або регіонального поширення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що питання адаптації навчання іноземних здобувачів освіти розглядалися такими дослідниками, як: І. Алексєєнко, А. Гадомська, Н. Гантімурова, І. Горішній, П. Гоцинський, Л. Дзюбенко, Л. Кайдалова, Н. Калашнік, Т. Кононова, І. Крицький, Т. Крицький, Г. Крицька, Т. Кудіна, М. Кушніров, В. Любарець, О. Матвійчук, О. Мочульська, Н. Ніколаєва, Ю. Рудяк, В. Сергієнко, С. Сисоева, Н. Федчишин, І. Фомін, Ж. Черкашина, Н. Черненко, М. Цуркан тощо.

Мета статті: на основі дослідження інструментів мовленнєвої адаптації іноземних здобувачів освіти до професійної підготовки, запропонувати створення нового формату для підготовчих факультетів та краєзнавчих студій.

Методи дослідження, використані в процесі написання статті, передбачають за-

стосування загальнонаукових та емпіричних методів, що ґрунтуються на системному підході. Крім цього, у процесі роботи застосовувались такі загальні методи досліджень, як узагальнення та порівняння. У результаті проведеного аналізу визначено основне коло питань, які виникають у межах дослідження інструментів мовленнєвої адаптації іноземних здобувачів освіти у професійній підготовці – підготовчих факультетів та краєзнавчих студій.

Виклад основного матеріалу. В Україні накопичено значний досвід організації навчання іноземних здобувачів освіти, а також наявний відповідний освітній потенціал вітчизняних ЗВО, пов'язаний як із давніми традиціями та педагогічними школами, так і з новітніми. Після підписання Угоди про співробітництво ЄС та України для вітчизняної вищої школи, здобувачів освіти та викладачів відкрилися нові можливості: брати участь у проектах з інтеграції в ЄС та Східного партнерства та європейський освітній простір.

Україна разом з країнами Європи є активним учасником Болонського процесу, що дає змогу вітчизняній освіті набувати європейського рівня, ставати конкурентоспроможною як у європейському, так і світовому освітньому просторі. Отож наша країна стає більш привабливою для іноземних студентів через вигідне географічне положення між країнами Сходу й Азії, відносно низьку вартість навчання й проживання з можливістю отримання якісних освітніх послуг, а також наявністю потужних науково-освітніх центрів у містах Київ, Львів, Одеса, Харків, Дніпропетровськ, Донецьк, Вінниця, Івано-Франківськ та інших [14].

В Україні серед іноземних громадян користуються популярністю «медичні і фармацевтичні спеціальності», професійна підготовка яких відбувається у «16 вищих медичних навчальних закладах України» [7, с. 60]. «За інформацією Українського державного центру міжнародної освіти, переважна більшість здобувачів освіти-іноземців є вихідцями з країн Азії (Іраку, Індії, Китаю, Сирії, Туреччини), Африки

(Марокко, Нігерії, Камеруну), країн СНД (Азербайджан, Туркменістан)» [3, с. 6].

Зважаючи на повний перехід навчання у вітчизняних ЗВО українською мовою, досить актуальним є питання мовної та мовленнєвої адаптації як майбутніх іноземних абітурієнтів, так й іноземних здобувачів освіти, які приїздять на навчання. Дослідниця М. Цуркан наголошує на формуванні «професійної компетентності, складовими якої є різні компетенції (мовна, мовленнєва, комунікативна, соціокультурна та інші), у процесі становлення майбутнього лікаря потребує міждисциплінарного обґрунтування інтегрованої моделі, удосконалення змісту, форм і методів навчання, створення сприятливих психолого-педагогічних умов практичної навчальної діяльності» [17, с. 51]. Тому мовленнєва адаптація іноземних здобувачів освіти до професійної підготовки є запорукою формування професійної компетентності, навичок, здібностей, здатностей, спроможностей для отримання конкурентоспроможних фахівців на глобальному ринку праці. Адже без знання української мови як іноземної на рівні володіння згідно із Загальноєвропейськими Рекомендаціями (The Association of Language Testers in Europe) [18] з мовної освіти менших, ніж рубіжний (Threshold або B1), не можна говорити про можливість набуття професійної підготовки на високому рівні.

Як зазначає Т. Кононова, для формування повноцінного спеціаліста за роки навчання у ЗВО, з іноземними здобувачами освіти необхідно проводити всебічний аналіз навчання у різних країнах світу, розробки концептуальних основ реформування системи підготовки іноземних спеціалістів для зарубіжжя в Україні в умовах політичних, економічних і соціальних змін. Також вчена наголошує на необхідності ґрунтувати у процесі симбіозу навчальної та професійної діяльності використання сучасних цифрових технологій [8, с. 252]. Підтвердження її суджень можна знайти в Єдиній типовій навчальній програмі з української мови для студентів-іноземців осно-

вних факультетів нефілологічного профілю ЗВО України III–IV рівнів акредитації, де відзначається, що «комунікативна мета навчання... досягається шляхом формування у здобувачів освіти необхідних мовних і мовленнєвих умінь у всіх видах мовленнєвої діяльності (читання, аудіювання, усне мовлення, писемне мовлення), забезпечуючи їм можливість спілкування в українському мовному середовищі (навчання, побут, культура) та здобуття спеціальності [5]. Погоджуємось з умовиводом А. Гадомської, що кінцеві цілі отримання освітніх послуг іноземних здобувачів освіти частково чи повністю реалізуються за умови організаційного поетапного впровадження алгоритму системи завдань [2, с. 60–61].

Своєю чергою І. Крицький звертає нашу увагу на те, що «професійною компетентністю майбутнього лікаря» є «теоретична і практична підготовленість студента на основі особистих і професійно важливих якостей»; його стану сформованості професійних знань, умінь і навичок, культури мовлення, ціннісних орієнтацій, стилю спілкування, аналітичних, прогностичних, проєктувальних здібностей, необхідних для виконання професійної діяльності лікаря, а сам процес набуття професійної компетентності у ЗВО потрібно розглядати «як процес оволодіння стійкими, інтегрованими, системними знаннями з природничо-гуманітарних, фундаментальних і клінічних дисциплін; уміння застосовувати їх у нових, нестандартних ситуаціях; розвиток особистісно важливих якостей і професійно важливих властивостей, що забезпечить особистісне становлення майбутнього лікаря» [9, с. 46].

На думку С. Сисоевої, компетентність – це інтегрована особистісна «якість особи (її капітал)», яка формується на етапі освітнього процесу, остаточно формується і розвивається у професійній діяльності «та забезпечує компетентний підхід до вирішення професійних завдань» [16, с. 8].

У Законі України «Про вищу освіту» (2014) дефініція «компетентність» визначається динамічною комбінацією знань,

умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну діяльність та навчатися впродовж усього життя на різних рівнях вищої освіти [15]. Також на законодавчому рівні визначено «автономію закладу вищої освіти», «академічну добросовісність», «академічну мобільність», «академічну свободу», «Європейську кредитну трансферно-накопичувальну систему (ЄКТС)», що дає змогу говорити про достатньо серйозні наміри нашої влади інтегрувати вітчизняний освітній простір у світовий, щоб дати змогу стати нашим ЗВО конкурентоспроможними на світовому ринку освітніх послуг, а це дає змогу готувати спеціалістів, які будуть затребуваними на світовому ринку праці. За таких обставин ще більше іноземних здобувачів освіти вибиратимуть нашу країну для отримання вищої освіти як базової, так і безперервної. Наприклад, М. Цуркан зазначає, що «процес навчання в українських закладах вищої медичної освіти за своєю суттю є білінгвальним», адже «більшість англомовних студентів-іноземців опановують професію англійською мовою, але при цьому «побутовання» в українському соціокультурному середовищі, вивчення клінічних дисциплін на базі лікувальних медичних закладів відбувається шляхом вивчення української мови як іноземної» [15, с. 51].

У Єдиній типовій навчальній програмі (2008) наголошується необхідність урахування того, що практика іноземних здобувачів освіти проходить в українських медичних закладах, де комунікація на рівні лікар-лікар, лікар-пацієнт-лікар та лікар-пацієнт відбувається переважно українською мовою, відповідно рівень знання української мови повинен бути таким, щоб забезпечував професійну діяльність та комунікативну компетентність лікаря-іноземця. А тому «володіння... уміннями й навичками мовленнєвої діяльності досягається за допомогою комплексного підходу

до підготовки спеціалістів для зарубіжних країн» [5, с. 4].

На думку М. Кушнірова, «іноземна мова у процесі такого навчання є не лише засобом комунікації, але й інструментом пізнання світу, здобуття фахових знань і вмінь, досягнення високого рівня мовної та мовленнєвої компетенції» [11, с. 252]. Така «білінгвальність» іноземних здобувачів освіти є дуже корисною для вітчизняних ЗВО, адже вона, вимагаючи аналогічну «білінгвільність» серед викладачів та методистів, сприяє підвищенню їх комунікативних, мовних та мовленнєвих компетентностей.

Тому, вважає Н. Гантімура, «особливої актуальності в підготовці іноземних здобувачів освіти – майбутніх лікарів, які перебувають у нових соціальних умовах іншої країни протягом 6–7 років, набуває формування в них готовності до спілкування українською мовою в процесі навчання й у лікувальній практиці, що потребує вдосконалення освітнього процесу у ЗВО шляхом використання педагогічних інновацій» [3, с.6].

Компаративний аналіз дав можливість зробити висновок, що масова поява іноземних здобувачів освіти у вітчизняних ЗВО позитивно впливає на національний освітній простір через потребу відповідати високим світовим освітнім стандартам не тільки в освітній сфері, а й соціально-культурному та побутовому середовищі, у якому перебувають іноземні здобувачі освіти. Ці потреби можна задовільнити шляхом запровадження підготовчих факультетів та використання можливостей краєзнавчих студій. Так, Л. Кайдалова і Ж. Черкашина, вивчаючи особливості підготовки іноземних громадян на підготовчих факультетах у ЗВО, зазначають, що освітній процес іноземних здобувачів освіти на підготовчому факультеті в Національному фармацевтичному університеті є особливим початковим етапом навчання, де «за досить короткий час (8–10 місяців) здобувачі освіти повинні засвоїти не тільки достатній обсяг теоретичних знань... літературної мови,

але і створити власну лексичну базу, сформувати мовні, комунікативні навички та вміння, які будуть необхідні їм для повноцінної участі у житті ЗВО», насамперед це повинно сприяти «створенню всіх необхідних умов для швидкої адаптації іноземців у новому соціально-культурному середовищі» [6].

Зазначені завдання є важливими для підготовчих факультетів інших ЗВО. Так, наприклад, у Національному медичному університеті імені О.О. Богомольця на підготовчому факультеті для вивчення української мови як іноземної навчальною програмою передбачено 720 годин на рік. Крім того, здобувачі освіти вивчають на підготовчому факультеті навчальну дисципліну «Країнознавство» (48 годин). У другому семестрі вивчають біологію, фізику, хімію, математику, інформатику українською мовою. Однією з проблем є те, що здобувачі освіти інколи приєднуються до навчального процесу в групі не одночасно. Ця ситуація часто виникає через проблеми, пов'язані з отриманням посвідки на проживання. Отже, виникає проблема, що здобувач освіти, починаючи навчання в групі, вже має прогалини в початкових знаннях, а це жодним чином не сприяє процесу адаптації. Ось чому «підготовче відділення для іноземних громадян – це перша направлена сходинка в опануванні базою знань, навичок та умінь у сфері майбутньої професії» [13, с. 196]. Навчання іноземних здобувачів освіти на підготовчому відділенні – це складний, розгалужений, творчий процес, що залежить від багатьох чинників: початкового рівня підготовки, психічної готовності до адаптації, здатності засвоювати інформацію нерідною мовою, мотивації до оволодіння певною базою мовленнєвих знань, навичок та умінь у соціокультурному середовищі [12].

Як показує практика, питання адаптації завжди є актуальними, адже «іноземному студенту-медику доводиться вирішувати різноманітні завдання, що вимагають сформованості умінь і знань у таких підсферах навчально-професійної діяльнос-

ті, як: слухання лекцій; підготовка до практичних занять; робота в лабораторії; консультації; складання модульних контролів; оформлення лабораторних, наукових праць або рефератів; підготовка доповідей і повідомлень та презентацій; участь у клінічній та фармацевтичній практиці тощо» [7, с. 60–61].

Для ЗВО є також важливим, щоб іноземний студент якомога швидше та глибше пройшов адаптацію і розпочав процес здобування професійної освіти.

На сьогодні широке впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, інформатизації в освітні процеси дає більш широкий інструментарій для адаптації іноземних здобувачів освіти в мовне, соціокультурне середовище. Використання онлайн освіти та віртуалізація освітнього процесу прискорюють процеси адаптації. Уже розроблені та впроваджені в широкий (відкритий) доступ авторські відео та онлайн уроки, доступ до яких є з усіх куточків світу і не вимагає фізичної присутності студента в аудиторії. Тобто традиційний формат підготовчих факультетів та краєзнавчих студій можна розширити новими можливостями, які дають цифрові віртуальні технології. Нами пропонується трансформувати їх у новий формат – онлайн (віртуальні) підготовчі факультети (далі – ОВПФ) та онлайн (віртуальні) і краєзнавчі студії (далі – ОВКС). Такий формат відкриває нові можливості для адаптації як для вітчизняних, так і зарубіжних ЗВО, у яких відбувається підготовка фахівців з використанням української мови. Водночас ОВПФ та ОВКС можна адаптувати на різні мови і це вже буде продукт світового рівня, який можна виставляти на глобальних освітніх платформах. Адже, вважає І. Алексеєнко, «під впливом ряду факторів, як лінгвістичних, так і соціокультурних, поняття «навчання мови» поступово витісняється новим – «навчання мови і культури», зокрема «культури міжособистісного спілкування суб'єктів, які належать до різних соціумів», коли «використання краєзнавчо-

го матеріалу відповідає принципам культурологічного підходу в навчанні іноземних мов», а «у поняття «культура» вкладають сукупність багатьох факторів (матеріального і духовного змісту), які оточують індивіда і сприяють його соціалізації в суспільстві» [1, с. 12–13].

Зважаючи на те, що сьогодні значна частина культурної спадщини оцифровується і стає більш доступною та відкритою, її використання у навчальному процесі (процесі адаптації) тільки покращує результати. За словами В. Сергієнко, «прискорення адаптації до навчального процесу в нових умовах» через «розвиток здатності набуття умінь для самостійного виконання навчальних завдань; виховання стійкого інтересу і потреби в безперервному одержанні знань, професійному самовдосконаленні» [13, с.196]. Отже, розширення можливостей ОВПФ та ОВРС тільки сприятиме збільшенню кількості іноземних здобувачів освіти у вітчизняних ЗВО, адже мовленнєву адаптацію можна набувати онлайн (віртуально) не виїжджаючи зі своєї країни, що зменшує вартість.

Головною перешкодою для впровадження ОВПФ та ОВРС є певна неготовність ЗВО до необхідності «формування лексичної компетентності української мови в іноземних слухачів підготовчих відділень» через запровадження «використання мережевих мультимедійних навчально-методичних комплексів». Хоча певні розробки вже напрацьовані і їх кількість буде тільки зростати, зважаючи на продовження карантинних заходів та онлайн навчання у ЗВО. Прикладом є «мережевий мультимедійний навчально-методичний комплекс «Українська мова для іноземців» [10], «Програма з української мови як іноземної, розроблена А. Березовенко, Л. Дзюбенко, Т. Шевчук, яка розрахована на 7 семестрів» (2015) та орієнтована «на сучасні інформаційні технології (наприклад, застосування елементів кіберспілкування, використання Skype і відеоконференцій)» [2, с. 61–62].

Крім традиційних інструментів до онлайн форматів адаптації можна внести креолізовані тексти україномовної реклами, які масово розповсюджуються через масмедіа і є доступними для всіх. За словами А. Гадомської, «креолізовані тексти україномовної реклами є зручним, містким і перспективним матеріалом для: постійного поповнення їхнього активного і пасивного словникового запасу лексикою практично з усіх сфер суспільного життя; створення ситуацій реального спілкування, в яких вони мають можливість реалізувати свої фонові культурологічні знання, практично застосувати граматику української мови» [2, с. 52].

Підсумовуючи дослідження, необхідно зазначити, що в сучасних освітніх умовах постійно збільшується рівень використання онлайн та віртуальних інструментів надання освітніх послуг. А тому нами запропоновано створення нового формату для підготовчих факультетів та краєзнавчих студій, а саме: онлайн (віртуальні) підготовчі факультети та онлайн (віртуальні) краєзнавчі студії. Повноцінне їх розгортання дасть змогу розширити географію та кількість іноземних здобувачів освіти, адже мовну та мовленнєву адаптацію вони можуть проходити у себе вдома. При цьому до мовної підготовки можна додавати ті предмети, які будуть вивчатися у ЗВО для вирівнювання базових знань майбутніх здобувачів освіти, що покращить рівень їх професійної підготовки. Водночас такі ОВПФ та ОВКС можна адаптувати для окремих напрямів освіти (медична, інженерна, лінгвістична тощо). Крім того, ОВПФ та ОВКС можна оформити як окремі освітні продукти та розміщувати його на глобальних освітніх платформах.

Зважаючи на майбутній розвиток суспільства, вплив результатів цифрової та промислової революцій на освітні процеси, глобалізація, інтеграція та універсальнізації всіх суспільних сфер і процесів, питання мовленнєвої адаптації потребуватиме подальших досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Алексеев І. В.** Реалізація краєзнавчого компоненту змісту навчання іноземної мови у старшій школі (на матеріалі елективного курсу з англійської мови) // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка, соціальна робота». 2014. Вип. 32. С. 12–14.
2. **Гадомська А. А.** Методика мовленнєво-культурної адаптації іноземних здобувачів освіти засобами креолізованих рекламних текстів: автореф. дис. ... канд. пед. наук., спец. 13.00.02 – теорія та методика навчання (українська мова). Одеса, 2017. 21 с.
3. **Гантімурова Н. І., Федчишин Н. О., Рудяк Ю. А.** Професійна підготовка здобувачів освіти-іноземців у медичних університетах України // Підвищення якості вищої медичної освіти. Медична освіта. 2019. № 4. С.
4. Державний стандарт з української мови як іноземної. I середній рівень (B1) / [уклад.: Н. С. Ніколаєва та ін.]. Київ: [КНУ імені К. Д. Шевченка], 2012. 36 с.
5. Єдина типова навчальна програма з української мови для здобувачів освіти-іноземців основних факультетів нефілологічного профілю вищих навчальних закладів України III–IV рівнів акредитації / Наук.-метод. комісія з підгот. іноз. громадян, уклад.: Л. І. Дзюбенко [та ін.]. Київ, 2008. 48 с.
6. **Кайдалова Л. Г., Черкашина Ж. В.** Особливості підготовки іноземних громадян на підготовчих факультетах у вищих навчальних закладах // Проблеми трудової та професійної підготовки. Серія «Проблеми оновлення змісту педагогічної освіти в умовах євроінтеграції». 2011. Вип. 19. С. 42–50.
7. **Калашнік Н. В.** Особливості освітньо-виховної роботи з іноземними студентами у вищих медичних навчальних закладах України // Педагогічні науки. 2016. Вип. 1 (83). С. 60–66.
8. **Кононова Т. О.** Аналіз проблеми професійної підготовки іноземних здобувачів освіти у ВНЗ України // Проблеми інж.-пед. освіти: зб. наук. пр. / Укр. інж.-пед. акад. Харків: УІПА, 2013. № 38/39. С. 252–257. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pipo_2013_38-39_40
9. **Крицький І. О., Гоциньский П. В., Крицький Т. І., Горішній І. М., Мочульська О. М., Крицька Г. А.** Формування професійної компетентності майбутнього лікаря на прикладі здобувачів освіти медичного факультету ТДМУ // Медична освіта. 2018. № 3. С. 44–47. DOI: 10.11603/me.2414-5998.2018.3.8849
10. **Кудіна Т. М.** Формування лексичної компетентності української мови в іноземних слухачів підготовчих відділень: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2013. 24 с.
11. **Кушніров М. О.** Сучасні підходи до навчання іноземної мови: орієнтація на цінності особистісно-розвитку й гуманізму // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2014. № 8 (42). С. 348–356.
12. **Любарець В. В.** Теорія і практика професійної підготовки майбутніх менеджерів соціокультур-

REFERENCES

1. **Aliksieienko, I. V.** (2014) Realizatsiia kraieznavchoho komponentu zmistu navchannia inozemnoi movy u starshii shkoli (na materialii elektyvnoho kursu z anhliiskoi movy) [Implementation of the local history component of the content of foreign language teaching in high school (on the material of an elective course in English)]. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnogo universytetu. Seriiia «Pedahohika, sotsialna robota». Uzhhorod. Vypusk 32. [in Ukrainian].
2. **Hadomska, A. A.** (2017) Metodyka movlennievo-kulturnoi adaptatsii inozemnykh studentiv zasobamy kreolizovanykh reklamnykh tekstiv. [Methods of speech and cultural adaptation of foreign students by means of creolized advertising texts]: dyser. na zdob. nauk. stup. kand. ped. nauk. Odesa. [in Ukrainian].
3. **Hantimurova, N. I., Fedchyshyn, N. O., Rudiak, Yu. A.** (2019) Profesiina pidhotovka studentiv-inozemtsiv u medychnykh universytetakh Ukrainy. [Professional training of foreign students in medical universities of Ukraine]. Pidvyschchennia yakosti vyshchoi medychnoi osvity. Medychna osvita. № 4. [in Ukrainian].
4. Derzhavnyi standart z ukrainskoi movy yak inozemnoi. I serednii riven (V1). (2012) [State standard for Ukrainian as a foreign language. And the average level (B1)]. Kyiv: [KNU imeni K. D. Shevchenka]. [in Ukrainian].
5. Iedyna typova navchalna prohrama z ukrainskoi movy dlia studentiv-inozemtsiv osnovnykh fakultetiv nefilolohichnoho profilii vyshchykh navchalnykh zakladiv Ukrainy III–IV rivniv akredytatsii. (2008) [The only typical curriculum in the Ukrainian language for foreign students of the main educational institutions of Ukraine III–IV levels of accreditation]. Nauk.-metod. komisiia z pidhot. inoz. Hromadian / uklad. L. I. Dzyubenko [ta in.]. Kyiv. [in Ukrainian]
6. **Kaidalova, L. H., Cherkashyna, Zh. V.** (2011) Osoblyvosti pidhotovky inozemnykh hromadian na pidhotovchykh fakultetakh u vyshchykh navchalnykh zakladakh. [Features of training of foreign citizens at preparatory faculties in higher educational institutions]. Ser. Problemy trudovoi ta profesiinoi pidhotovky. Ser. Problemy onovlennia zmistu pedahohichnoiosvity v umovakh yevrointehratsii. Vypusk. 19. [in Ukrainian]
7. **Kalashnik, N. V.** (2016) Osoblyvosti osvitno-vykhovnoi roboty z inozemnymy studentamy u vyshchykh medychnykh navchalnykh zakladakh Ukrainy. [Features of educational work with foreign students in higher medical educational institutions of Ukraine]. Pedahohichni nauky. Vypusk 1(83). [in Ukrainian]
8. **Kononova, T. O.** (2013) Analiz problemy profesiinoi pidhotovky inozemnykh studentiv u VNZ Ukrainy. [Analysis of the problem of professional training of foreign students in Ukrainian universities]. Problemy inzh.-ped. osvity: zb. nauk. pr. / Ukr. inzh.-ped. akad. Kharkiv: UIPA, № 38/39. [in Ukrainian]
9. **Krytskyi, I. O., Hoshchynskiy, P. V., Krytskyi, T. I., Horishnii, I. M., Mochulska, O. M.,**

ної діяльності в умовах інформаційно-освітнього середовища: автореф. дис. ... д-ра пед. наук. Київ, 2019. 43 с.

13. **Матвійчук О. В., Сергієнко В. П.** Особливості навчання фізики іноземних здобувачів освіти на підготовчому відділенні технічного університету // Збірник наукових праць. Педагогічні науки / Херсонський державний університет. Херсон: Вид-во ХДУ, 2006. Вип. 43. С. 194–201.

14. Підготовка фахівців для іноземних країн у вищих навчальних закладах України: проблеми та перспективи розвитку: зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф., 24–25 черв. 2010 р. / ред. кол.: Н. М. Черненко, І. Л. Фоміна. Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2010. 139 с.

15. Про вищу освіту: закон України. Відомості Верховної Ради України від 19.09.2014, № 37–38, стор. 2716, стаття 2004.

16. **Сисоєва С. О.** Компетентісно зорієнтована вища освіта: формування наукового тезаурусу. 2015. С. 1–23. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/11033/1/Sysoeva%20S.A.%202015.pdf>

17. **Цуркан М.** Формування професійної мовленнєвої компетентності іноземних здобувачів освіти-медиків на заняттях з української мови // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. Серія: Педагогічні науки. 2019. Вип. № 3(60). С. 51–56.

Krytska, H. A. (2018) Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnoho likaria na prykladi studentiv medychnoho fakultetu TDMU. [Formation of professional competence of the future doctor on the example of students of the medical faculty of TSMU]. Medychna osvita, no. 3. [in Ukrainian].

10. **Kudina, T. M.** (2013) Formuvannia leksychnoi kompetentnosti ukrainskoi movy v inozemnykh slukhachiv pidhotovchykh viddilen [Formation of lexical competence of the Ukrainian language in foreign students of preparatory departments]. avtoref. dys. ... kand. ped. nauk. Kyiv. [in Ukrainian]

11. **Kushnirov, M. O.** (2014) Suchasni pidkhody do navchannia inozemnoi movy: oriantatsiia na tsinnosti osobystisnoho rozvytku y humanizmu. [Modern approaches to foreign language teaching: focus on the values of personal development and humanism]. Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii, no. 8 (42). [in Ukrainian]

12. **Liubarets, V. V.** (2019) Teoriia i praktyka profesiinoi pidhotovky maibutnikh menedzheriv sotsiokulturnoi diialnosti v umovakh informatsiino-osvitnoho seredovyscha. [Theory and practice of professional training for social and cultural managers in the minds of the information and educational center]: avtoref. dys. ... d-ra ped. nauk. Kyiv. [in Ukrainian]

13. **Matviichuk, O. V.** (2006) Osoblyvosti navchannia fizyky inozemnykh studentiv na pidhotovchomu viddilenni tekhnichnoho universytetu. [Features of teaching physics to foreign students at the preparatory department of the Technical University]. Zbirnyk naukovykh prats. Pedahohichni nauky / Khersonskyi derzhavnyi universytet. Kherson: Vyd-vo KhDU, vyp. 43. [in Ukrainian]

14. Pidhotovka fakhivtsiv dlia inozemnykh krain u vshchych navchalnykh zakladakh Ukrainy [Training of specialists for foreign countries in higher educational institutions of Ukraine]: problemy ta perspektyvy rozvytku: zb. materialiv mizhnar. nauk.-prakt. konf., 24–25 cherv. 2010 r. / red. kol.: N. M. Chernenko, I. L. Fomina. Odessa: PNU imeni T. G. Ushynskoho, 2010. [in Ukrainian]

15. Pro vshchu osvitu. [About higher education]. (2014) Zakon Ukrainy. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 19.09.2014, no. 37–38, stor. 2716, stattia 2004. [in Ukrainian]

16. **Sysoieva, S. O.** (2015) Kompetentnisno zoriientovana vshcha osvita: formuvannia naukovooho tezaurusu. [Competence-oriented higher education: the formation of a scientific thesaurus]. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/11033/1/Sysoeva%20S.A.%202015.pdf> [in Ukrainian]

17. **Tsurkan, M.** (2019) Formuvannia profesiinoi movlenniivoi kompetentnosti inozemnykh studentiv-medykiv na zaniattiakh z ukrainskoi movy. [Formation of professional speech competence of foreign medical students in Ukrainian language classes]. Neperervna profesiina osvita: Teoriia i praktyka. Seriia: Pedahohichni nauky. Vypusk no. 3(60). [in Ukrainian]

18. The Association of Language Testers in Europe. URL: <https://www.alte.org>